

YHTEINEN TILASTOLLISTEN ALUEYKSIKÖIDEN NIMIKKEISTÖ (NUTS)

Euroopan unionissa on otettu käyttöön yhteinen tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistö NUTS, joka helpottaa yhdenmukaisten alueellisten tilastojen keräämistä, laatimista ja julkaisemista unionissa. Tätä hierarkkista järjestelmää käytetään myös alueellisten sosioekonomisten analyysien laatimisessa ja unionin koheesipolitiikan yhteydessä toteutettavien toimien määrittelyssä.

OIKEUSPERUSTA

Oikeusperustana on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1059/2003, annettu 26. toukokuuta 2003, jota on muutettu useaan otteeseen (vuosina 2005, 2008, 2013 ja 2017). Näin on tehty pääasiassa silloin, kun EU:hun on liittynyt uusia jäsenvaltioita. Kun asetusta viimeksi muutettiin vuonna 2017, siihen tehtiin useita perinpohjaisempia muutoksia: 1) siinä luodaan oikeusperusta alueellisille typologioille, jotta voidaan laatia Euroopan tilastotietoja, 2) siinä vahvistetaan keskeiset määritelmät ja tilastolliset perusteet alueellisia typologioita varten 3) siinä varmistetaan alueellisten typologioiden yhdenmukainen ja avoin soveltaminen EU:n tasolla ja jäsenvaltioissa ja 4) siinä selvennetään seikkoja, jotka liittyvät säädösvallan siirtämiseen komissiolle.

Myös liitteitä on muutettu useasti komission asetuksilla. Niiden viimeisin päivitys tehtiin marraskuussa 2016, ja se koski useiden jäsenvaltioiden hallinnolliseen aluejakoon tehtyjä muutoksia. Sitä on sovellettu komissiolle (Eurostat) toimitettaviin tietoihin 1. tammikuuta 2018 alkaen.

TAVOITTEET

Aluetilastot ovat unionin tilastojärjestelmän perusta. Niiden perusteella määritetään myös alueelliset indikaattorit. Niiden ominaisuudet määriteltiin 1970-luvun alussa jäsenvaltioiden kansallisten tilastolaitosten ja Euroopan unionin tilastotoimiston, Eurostatin, välisten neuvottelujen perusteella.

Tilastojen käyttäjät pitävät unionin tason yhdenmukaistamista yhä tärkeämpänä, jotta käytettävissä olisi vertailukelpoisia tietoja koko unionista. NUTS-nimikkeistö perustettiin, jotta yhdenmukaisten aluetilastojen keruu, laatiminen ja julkaiseminen olisi mahdollista.

Asetuksen (EY) N:o 1059/2003 muodostama yhtenäinen oikeudellinen kehys parantaa aluetilastojen ajallista jatkuvuutta.

RAKENNE

NUTS-nimikkeistö jakaa osa-alueisiin kunkin jäsenvaltion talousalueen, johon kuuluvat myös sen ulkopuolella sijaitsevat alueet. Näitä alueita ovat seuraavat talousalueen osat, joiden ei voida katsoa kuuluvan tiettyyn alueeseen: ilmatila, aluevedet ja mannerjalusta, erillisalueet (etenkin suurlähetystöt, konsulaatit ja sotilastukikohdat) sekä kansainvälisillä vesillä sijaitsevat luonnonvarojen esiintymät, joita paikan päällä sijaitsevat yksiköt hyödyntävät.

Aluetailastojen vertailukelpoisuus edellyttää, että alueet ovat väestömäärältään vertailukelpoisia. Myös alueiden poliittinen, hallinnollinen ja institutionaalinen tilanne on otettava huomioon. Muiden kuin hallinnollisten yksiköiden on tarvittaessa kuvastettava taloudellisia, yhteiskunnallisia, historiallisia, kulttuurisia, maantieteellisiä tai ympäristöolosuhteita.

NUTS-nimikkeistö on hierarkkinen järjestelmä, jossa jokainen jäsenvaltio on jaettu kolmeen tasoon: NUTS 1, NUTS 2 ja NUTS 3. NUTS 1 -taso on jaettu edelleen NUTS 2 -tason alueisiin ja NUTS 2 -taso NUTS 3 -tason alueisiin. Kunkin jäsenvaltio voi halutessaan ottaa käyttöön vielä yksityiskohtaisempia hierarkiatasoja ja jakaa myös NUTS 3 -tason pienempiin alueisiin.

TOIMINTA

A. Määritelmä

Alueellisten yksiköiden määrittelyperusteena käytetään jäsenvaltioiden hallinnollisia yksiköitä. Hallinnollisella yksiköllä tarkoitetaan sellaisen hallintoviranomaisen toimivaltaan kuuluvaa maantieteellistä aluetta, jolla on valtuudet tehdä kyseistä aluetta koskevia hallinnollisia ja poliittisia päätöksiä jäsenvaltion oikeudellisessa kehyksessä ja institutionaalisessa järjestelmässä.

Seuraavassa on esimerkkejä hierarkkisen NUTS-nimikkeistön nykyisistä hallinnollisista yksiköistä, jotka on lueteltu asetuksen (EY) N:o 1059/2003 liitteessä II:

1. NUTS 1: Belgiassa "Gewesten/Régions", Saksassa "Länder", Portugalissa "Continente", "Região dos Açores" ja "Região da Madeira", Yhdistyneessä kuningaskunnassa "Scotland, Wales, Northern Ireland" ja "Government Office Regions of England".
2. NUTS 2: Belgiassa "Provincies/Provinces", Espanjassa "Comunidades y ciudades autónomas", Ranskassa "Régions", Itävallassa "Länder".
3. NUTS 3: Tanskassa "Amtskommuner", Ranskassa "départements", Ruotsissa "län", Unkarissa "megyék", Tšekin tasavallassa "kraje", Bulgariassa "oblasti".

NUTS-luokitusta täydentämään on luotu paikallisten hallinnollisten yksiköiden (LAU) järjestelmä. NUTS rakentuu näistä paikallisista hallinnollisista yksiköistä, joihin kuuluvat Euroopan unionin kunnat. LAU:t jakavat NUTS 3 -tason vielä yhteen tai kahteen alueyksikkötasoon kussakin jäsenvaltiossa. NUTS-luokitusta täydentävät myös niin kutsutut tilastoruudut, joiden avulla lasketaan väestöpohjaiset alueelliset typologiat. Komissio (Eurostat) ylläpitää unionin typologioita, jotka koostuvat

alueyksiköistä NUTS-, LAU- ja ruututasoilla, ja julkaisee ne verkkosivustonsa asiaa koskevassa osiossa.

B. Väestömäärien rajat

Määriteltäessä sitä, mihin NUTS-tasoon tietty hallinnollinen yksikkö kuuluu, sovelletaan seuraavan taulukon mukaisia keskimääräisiä väestömääriä:

Taso	Vähimmäismäärä	Enimmäismäärä
NUTS 1	3 miljoonaa	7 miljoonaa
NUTS 2	800 000	3 miljoonaa
NUTS 3	150 000	800 000

Jos koko jäsenvaltion väestömäärä on pienempi kuin tietyn NUTS-tason mukainen vähimmäismäärä, koko jäsenvaltiota pidetään tämän NUTS-tason alueena.

Jos jäsenvaltiossa ei ole tietylle nimikkeistön tasolle riittävän suurta hallinnollista yksikköä, taso muodostetaan yhdistämällä sopiva määrä pienempiä ja vierekkäin sijaitsevia hallinnollisia yksiköitä. Yhdistettyjä yksiköitä kutsutaan ”muiksi kuin hallinnollisiksi yksiköiksi”.

C. Muutokset

NUTS-nimikkeistöön tehtävistä muutoksista päätetään kalenterivuoden jälkipuoliskolla. Muutoksia voidaan tehdä enintään kolmen vuoden välein. Muutoksia voidaan kuitenkin tehdä tätä useammin, jos jonkin jäsenvaltion asiaa koskevaa hallintorakennetta uudistetaan huomattavasti. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle tiedoksi kaikki olemassa olevien hallintoyksiköiden muutokset sekä muut muutokset, jotka voivat vaikuttaa NUTS-nimikkeistöön (esimerkiksi sellaiset osatekijöiden muutokset, jotka saattavat vaikuttaa NUTS 3 -tason raja-arvoihin).

Pienten hallintoyksiköiden muutokset johtavat NUTS-nimikkeistön muuttamiseen vain, jos niistä aiheutuva väestömäärän siirtyminen on enemmän kuin 1 prosenttia kyseisten NUTS 3 -tason alueyksiköiden väestömäärästä.

Jäsenvaltion muihin kuin hallinnollisiin yksiköihin kohdistuvat muutokset johtavat NUTS-nimikkeistön muuttamiseen vain, jos muutos pienentää unionin kaikkien alueyksiköiden väestömäärään perustuvan koon keskipoikkeamaa.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Euroopan parlamentin tehtävänä on valvoa komission luokitteluun ehdottamia muutoksia, ja tätä tehtävää hoitaessaan se on useaan otteeseen korostanut, että on kiinnitettävä erityistä huomiota tiettyihin seikkoihin, kuten pienempien hallinnollisten yksiköiden käsittelyyn. Pienempiä hallinnollisia yksiköitä koskeva NUTS-taso mahdollistaisi todellisen tilanteen ilmentämisen entistä tarkemmin ja auttaisi välttämään vääristymiä, kuten väestöltään hyvin erilaisten alueyksiköiden esiintymistä saman NUTS-tason sisällä.

Asetuksen muuttamista koskevassa menettelyssä vuonna 2017 parlamentti kannatti lainsäätäjän asemassaan komission ehdotusta NUTS-asetuksen muuttamisesta

(alueellisten typologioiden osalta). Muutos oli tarpeen, koska tällaisia tietoja tarvitaan yhä enemmän koheesio- ja aluekehityspolitiikan yhteydessä.

Diána Haase
05/2019

